

Haninge kommun

Rektorn vid Söderbymalmsskolan

birgitta.wahlbeck@haninge.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Söderbymalmsskolan
i Haninge kommun

Tillsyn i Söderbymalmsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Haninge kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Söderbymalmsskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 29 april 2014 och den 16 maj 2014.

Fakta om skolenheten

Söderbymalmsskolan är en kommunal skola som ligger i Haninge kommun. Verksamheten omfattar grundskola årskurs 7-9. Skolans verksamhet omfattar även en förberedelseklass för till Sverige nyanlända elever. I skolan finns även en särskild undervisningsgrupp, den så kallade lärstudion, för elever med särskilda stödbehov på grund av inlärningssvårigheter. Vid tillsynsbesöket den 27 april 2014 intervjuas rektorn och den biträdande rektorn. Kort tid efter tillsynsbesöket tillträder den biträdande rektorn som tillförordnad rektor. Skolans leds av den tillförordnade rektorn sedan den 13 maj 2014, nedan kallad rektorn. Vid tillfället för tillsynen har Söderbymalmsskolan 466 elever.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) var det genomsnittliga meritvärdet knappt 200 poäng för eleverna i årskurs 9 läsåret 2012/2013, jämfört med 213 poäng för riket som helhet. De senaste fem åren har meritvärdet i Söderbymalmsskolan varierat och varit som lägst läsåret 2011/2012 (198 poäng) och som högst läsåret 2010/2011 (216 poäng). Flickor har genomgående de senaste fem åren haft ett genomsnittligt högre meritvärde än pojkar. Andelen elever som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen läsåret 2012/2013 var knappt 66 procent. Motsvarande resultat för riket läsåret 2012/2013 var 77 procent. Under de fem senaste åren har andelen elever som uppnådde minst betyg E i samtliga ämnen varierat mellan som högst 74 procent (2008/2009) och som lägst 57 procent (2011/2012).

Andel elever som läsåret 2012/2013 var behöriga till ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapsprogram var 87 procent (85 procent riket), andel behöriga till naturvetenskapligt och tekniskt program uppgick till knappt 85 procent (83 procent riket) och andelen behöriga till yrkesprogram var drygt 87 procent (88 procent riket).

Helhetsbedömning

Tillsynen av Söderbymalmsskolan visar att Haninge kommun behöver vidta åtgärder så att samtliga elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och utvecklas så långt som möjligt. Den nationella statistiken visar att skolans meritvärde de senaste fem åren, med undantag för läsåret 2010/2011 har legat under genomsnittet i riket. En avgörande förutsättning för att kunna erbjuda en god utbildning, är enligt Skolinspektionen, ett strukturerat och långsiktigt systematiskt kvalitetsarbete. I dagsläget saknar skolan ett kvalitetsarbete som omfattar en systematisk och dokumenterad analys av kunskapsresultaten och verksamheten i övrigt. I och med detta saknar rektorn och lärarna kunskap om huruvida det kan finnas mönster i resultaten som kan förklaras av faktorer som exempelvis undervisningens genomförande, lärares förhållningssätt gentemot elever, resursfördelning, eller utformning och tillgång till särskilt stöd. Som en konsekvens av bristerna i skolans analys är det oklart hur skolan identifierar åtgärder som behöver vidtas för att utveckla utbildningen, om de utvecklingsområden som tagits fram är de mest lämpade eller om andra åtgärder skulle ha behövt vidtas. Skolinspektionen understryker att det är av vikt att rektorn tar ansvar för att utveckla skolans systematiska kvalitetsarbete i detta avseende. I tillsynen framkommer att rektorn under sin i skolan huvudsakligen arbetat med att förbättra studieron i olika klasser och göra "brandkårsuttryckningar". Därmed har hon inte hunnit följa upp elevernas kunskapsresultat i regelbundna möten med personalen. I tillsynen framkommer vidare att rektorn inte har kännedom om rutiner exempelvis avseende dokumentation av disciplinära åtgärder. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att rektorn inte har god kunskap om det inre arbetet i skolan och att hon därför inte har möjlighet att ta ansvar för att verksamheten som helhet riktas mot de nationella målen.

Vad gäller undervisningen framkommer i tillsynen att rektorn behöver se till att lärarna i större utsträckning samordnar undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Av tillsynen framgår att konkreta åtgärder behöver vidtas i skolan för att tillförsäkra eleverna studiero. Vidare behöver rektorn se till att beslut om disciplinära åtgärder dokumenteras i enlighet med författningarnas krav.

De intervjuade grupperna beskriver skolan som huvudsakligen en lugn plats där de flesta elever känner sig trygga. Vidare framkommer i intervjuerna att det vid skolan bedrivs ett kontinuerligt förebyggande arbete för att förhindra kränkningar. Emellertid behöver skolans plan mot kränkande behandling utvecklas så att den bland annat anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året och långsiktigt.

Avseende arbetet med särskilt stöd framkommer inte annat än att elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd ges det stöd de bedöms behöva. Emellertid brister rektorn i att fatta beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång enligt författningarnas krav. Detta gäller i synnerhet till Sverige nyanlända elever. Vidare visar tillsynen att åtgärdsprogram inte utarbetas för samtliga elever som ges särskilt stöd. De åtgärdsprogram som utarbetas innehåller brister eftersom de inte tydligt anger hur elevers behov ska tillgodoses och hur insatta åtgärder ska följas upp och utvärderas.

I tillsynen framkommer att det i utbildningen förekommer kostnader som inte är att betrakta som obetydliga bland annat i samband med aktiviteter som erbjuds under friluftsdagar. Slutligen visar tillsynen att eleverna inte har tillgång till skolbibliotek i enlighet med författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Haninge kommun att vidta nedanstående åtgärd för att avhjälpa påtalade brist. De vidtagna åtgärderna ska senast **den 14 oktober 2014** redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Motivering

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Eleverna kan i intervju enbart ge ett exempel på tematiskt arbete där flera ämnen inkluderats. I intervjun med lärarna framkommer att samordning i olika ämnesområden sker ibland och flera exempel på temaarbeten som inkluderat olika ämnen ges. Emellertid uppger lärarna att samordning över ämnesgränserna minskat sedan införandet av den nya läroplanen vid starten av läsåret 2011/2012. Enligt lärarna har även omorganisationer i skolan medfört att det finns "små öar" av samarbeten men att det inte finns någon strukturerad samordning. Enligt skolledningen finns det möjlighet för lärarna att diskutera samordning av undervisningen på veckovisa gemensamma mötestider. Skolledningen uppger att viss samordning har skett mellan olika ämnen, men att det inte har skett utifrån några direktiv eller uppmuntran från skolledningen, utan att det är lärarberoende om samordning över ämnesgränserna görs.

Skolinspektionens tillsyn visar sammanfattningsvis att det finns brister i att samordna undervisningen över ämnesgränserna på ett systematiskt sätt. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att beslut om disciplinära åtgärder fattas och dokumenteras i enlighet med författningarnas krav.
- Vidta konkreta åtgärder för att tillförsäkra samtliga elever studiero.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling långsiktigt och det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Dokumentation av disciplinära åtgärder

Enligt skollagen får rektor eller en lärare vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. En lärare får enligt skollagen visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt och eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren. Om en disciplinär åtgärd vidtas ska den enligt skollagen dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden.

I intervjun med lärarna framkommer att det förekommer att elever blir utvisade från lektioner på grund av ordningsstörande beteende. Enligt lärarna finns en blankett som de ska fylla i när de visar ut elever från lektioner, dock uppger de att inte alla lärare fyller i blanketterna, utan vissa skriver in i skolans digitala närvarokontrollprogram. Lärarna uppger att det inte finns några förankrade beslut i skolan om i vilka situationer disciplinära åtgärder ska dokumenteras. Elevhälsans representanter uppger i intervju att de känner till att ordningsstörande elever kan skickas ut några minuter för att lugna ner sig. Vidare uppger elevhälsans representanter att det finns blanketter som ska fyllas i när disciplinära åtgärder tillämpas, men att de inte används. Den tidigare rektorn uppger i intervju att hon inte har kännedom om lärare skickar ut elever från klassrummen. Hon känner inte heller till om det finns några rutiner om detta i skolan, till exempel att vissa lärare registrerar vidtagna disciplinära åtgärder digitalt. Den tidigare rektorn uppger att diskussioner inte har förts angående rutiner för dokumentation av disciplinära åtgärder med personalen.

Studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Eleverna uppger i intervju att studieron varierar mellan klasserna och olika dagar. Eleverna uppfattar att studieron är lärarberoende eftersom vissa lärare säger till när det är pratigt i större omfattning än andra lärare. Vissa lärare bryr sig inte om att säga till enligt eleverna. Eleverna uppger vidare att de upplever att studieron var bättre förut när lärare skickade ut störande elever från klassrummen i större omfattning. Enligt skolledningen råder inte studiero fullt ut i skolan, utan det kan vara rörigt i vissa ämnen. I vissa klasser har insatser från elevhälsan initierats i syfte att förbättra studieron. Elevhälsan bekräftar i intervjun elevernas uppfattning om att studieron är lärarberoende. Enligt elevhälsans representanter brister studieron i vissa klasser. Elevhälsans representanter uppger vidare att de tillsammans med arbetslagen diskuterar olika sätt att förbättra studieron. Även lärarna upplever att studieron varierar i skolan och uppger att det inte finns någon gemensam synsätt kring frågan bland personalen. En lärare uppger att det finns ett gemensamt synsätt, men att samtliga lärare inte lyckas hålla nivå av studiero som de kommit överens om.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt Skolinspektionens praxis innebär "en översikt över de åtgärder som behövs" krav på att vissa rutiner ska finnas i planen; rutiner för akuta åtgärder vid situationer av kränkande behandling, rutiner för uppföljande insatser samt rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras. Dessutom ska rutinerna enligt praxis ha såväl ett elev- elevperspektiv (kränkningar elever sinsemellan) som ett vuxen-elevperspektiv (kränkningar av vuxen mot barn/elev).

Skolinspektionen har tagit del av skolans likabehandlingsplan tillika plan mot kränkande behandling för läsåret 2013/2014. Dock anges i planen att den kommer att följas upp och utvärderas under höstterminens slut 2013. I samband med tillsynsbesöket framkommer att någon ny plan inte har upprättats och att utvärdering av planen inte har genomförts i slutet av höstterminen 2013. Planen innehåller bland annat en beskrivning av skolans löpande förebyggande arbete mot kränkande behandling i skolan. Planen innehåller även planerade insatser för hösten 2013. Bland annat anges att en enkätundersökning ska genomföras i september 2013 inom området trygghet och trivsel. Vidare anges att "trygghetsteamet ska ta reda på om det finns någon relevant föreläs-

ning/kortare utbildning i att arbeta med diskriminering och kränkande behandling". Skolinspektionen konstaterar att planen saknar konkreta åtgärder som skolan bedömer behöver vidtas under läsåret för att förebygga kränkande behandling. Vidare saknar planen en redogörelse för hur föregående års planerade åtgärder har genomförts. Planen saknar också rutiner för de fall som en vuxen kränker en elev.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3, 6 och 24 §§ och 6 kap. 8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att rektorn fattar beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång enligt författningarnas krav.
- Se till att åtgärdsprogram utarbetas för elever som ges särskilt stöd och att dessa anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Åtgärdsprogram och beslut om särskild undervisningsgrupp samt anpassad studiegång

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Enligt skollagen får ett beslut om åtgärdsprogram innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i särskild undervisningsgrupp om det finns särskilda skäl. Om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång) även göras. Beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång ska fattas av rektor.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal åtgärdsprogram som utarbetats under det innevarande och föregående läsåret. Uppsatta mål i vissa åtgärdsprogram är allmänt hållna och har inte tydlig koppling till kunskapskrav. De åtgärder som anges är ofta allmänt formulerade och inte heller tidsbestämda eller

kvantifierade, vilket innebär att det blir svårt att utvärdera i vilken grad de har genomförts som det var tänkt och om de har gett önskad effekt. Exempelvis anges som åtgärd i ett program "möjlighet att få stöd på fredagslektionen av speciallärare". I ett annat åtgärdsprogram anges som åtgärd "försök att tilldela klassen ytterligare speciallärarstöd". Åtgärdsprogrammen anger inte elevernas behov och det är oklart om elevens behov kommer att tillgodoses. Av vissa åtgärdsprogram framgår inte hur insatta åtgärder ska följas upp och utvärderas och i några program saknas datum för uppföljning.

I skolan finns en särskild undervisningsgrupp för elever med inlärningssvårigheter. I intervju med lärare i lärstudion framkommer att det saknas beslut om särskild undervisningsgrupp för vissa elever. Detta bekräftas i intervjun med skolledningen där det framkommer att det inte är skolans rektor som fattat beslut om vissa elever som undervisas i lärstudion, utan att dessa elever har placerats i skolan av en central enhet i kommunen. Skolinspektionen understryker att det är av vikt att rektorn fattar beslut om placering i särskild undervisningsgrupp för dessa elever. I intervjuer med lärare framkommer att nyanlända elever i skolan under sin tid i förberedelseklassen inte läser samtliga ämnen. Exempelvis läser eleverna normalt inte samhällsorienterade ämnen eller naturorienterade ämnen. I samtal med skolledningen och lärare för nyanlända elever framkommer att åtgärdsprogram inte utarbetas för nyanlända elever som ges särskilt stöd i form av anpassad studiegång och studiehandledning på sitt modersmål. I samtal med skolledningen framkommer att några beslut om anpassad studiegång inte heller finns för de nyanlända eleverna, trots att avvikelser från timplanen gjorts för dem i deras utbildning.

Av utredningen framgår att rektorn inte fattar beslut om särskild undervisningsgrupp eller anpassad studiegång i enlighet med författningarnas krav och att det finns brister i utarbetade åtgärdsprogram. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Hanninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 9,11 och 12 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn har god kunskap om det inre arbetet i skolan och verkar särskilt för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen.
- Se till att rektorn tar ansvar för att det vid skolenheten bedrivs ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Arbetets inriktning mot de nationella målen

I läroplanen anges att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

I tillsynen framkommer att rektorn inte har god kunskap vad gäller elevernas samlade kunskapsresultat och vissa delar av verksamheten i skolan. Den tidigare rektorn uppger exempelvis att hon inte har hunnit med att göra kunskapsuppföljningar i regelbundna möten i skolan under sin tid som rektor. Den tidigare rektorn uppger att hon istället fokuserat på frågor rörande studiero och att mycket av hennes tid gått till att göra "brandkårsuttryckningar". Både skolledningen och lärarna uppger i intervju att de uppfattar att det är de lärare som är utvecklingsledare tillika arbetslagsledare som är skolans pedagogiska ledare. Utvecklingsledarna ingår i skolans ledningsgrupp. I intervjuerna med skolledningen och lärare framkommer att skolledningen under innevarande läsår har gjort några klassrumsbesök och deras uppfattning är att skolledningen inte har en god insyn i vad som sker i klassrummen och i undervisningen. I tillsynen framkommer vidare att rektorn inte har kännedom om det finns rutiner kring dokumentation av vidtagna disciplinära åtgärder. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att rektorn inte har god kunskap om det inre arbetet i skolan och att hon därför inte har möjlighet att ta ansvar för att verksamheten som helhet riktas mot de nationella målen.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen är det rektors ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) ska rektorn tillsammans med personalen och utifrån uppföljningen analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen.

Söderbymalmsskolans systematiska kvalitetsarbete uppvisar brister vad gäller analys och åtgärder kopplade till elevernas måluppfyllelse. I intervjun med skolledningen framkommer att elevernas resultat följs upp och dokumenteras på individnivå. Skolinspektionen har därutöver tagit del av dokumenterad uppföljning av elevernas kunskapsresultat i olika ämnen och i de nationellproven årskursvis på årskursövergripande- och skolövergripandenivå.

Dokumentet "Förbättringsplan år 2013/2014" innehåller de utvecklingsområden som identifierats och som ska prioriteras under läsåret: formativ bedömning, trygghet och utveckling av det pedagogiska arbetet i klassrummet. Varken lärarna eller skolledningen kändedom om varför de i skolan arbetar med dessa områden. Enligt lärarna och skolledningen är det rektorn som slutade sin tjänst våren 2013 som tog fram utvecklingsområdena. Lärarna uppger att de under hösten fått i uppgift att diskutera frågor med koppling till kunskapsresultaten, bland annat trygghet, betyg och frånvaro. Enligt lärarna har de skickat protokoll till rektorn om de förda diskussionerna men inte fått någon återkoppling på det. Skolinspektionen har inte tagit del av någon dokumenterad analys av kunskapsresultaten eller verksamheten i övrigt i skolan. I intervjun med skolledningen framkommer att det på grund av flertalet rektorsbyten de senaste åren inte förekommit ett strukturerat systematiskt kvalitetsarbete i skolan. I och med detta saknar rektorn och lärarna kunskap om huruvida det kan finnas mönster i resultaten som kan förklaras av faktorer som exempelvis undervisningens genomförande, lärares förhållningssätt gentemot elever, resursfördelning, eller utformning och tillgång till särskilt stöd. Enligt skolledningen arbetar de för närvarande med att ta fram ett så kallat årshjul för det systematiska kvalitetsarbetet för att utifrån det få till stånd ett strukturerat och långsiktigt kvalitetsarbete. Skolinspektionen understryker att det är av vikt att skolan omgående utvecklar sitt systematiska kvalitetsarbete. Som en konsekvens av bristerna i skolans kvalitetsarbete är det oklart hur skolan identifierar åtgärder som behövs vidtas för att utveckla utbildningen, om de utvecklingsområ-

den som tagits fram är de mest lämpade eller om andra åtgärder skulle ha behövt vidtas. så att det också innefattar analys och utveckling av utbildningen.

Sammantaget visar utredningen att det vid skolan finns brister i det pedagogiska ledarskapet och utvecklingen av utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9 §, 4 kap. 4 och 6 §§ skollagen Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Personalkompetens

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Redovisa en plan med konkreta åtgärder som ska vidtas för att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämja med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Lärare som anställts före den 1 juli 2011 och som saknar lärarlegitimation kan under en övergångsperiod istället ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Av den lärarförteckning som skickats in med anledning av Skolinspektionens tillsyn framgår att det i Söderbymalmsskolan finns lärare som saknar lärarexamen och som är tillsvidareanställda. Vidare finns också lärare som har lärarexamen och som är anställda före 1 juli 2011, men som huvudsakligen undervisar i årskurser de saknar utbildning för.

Utredningen visar att det finns brister inom området personalkompetens. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 3 § 1985 års skollag, 33 § lagen (2010:801) om införande av skollagen och 2 kap. 20 § skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att utbildningen är avgiftsfri med undantag för enstaka inslag som medför en obetydlig kostnad för eleverna eller kostnader i samband med skolresor och liknande aktiviteter som ersätts av vårdnadshavare på frivillig.

Motivering

Rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet får aldrig vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i skollagen är därför att utbildningen i förskoleklassen och grundskolan ska vara avgiftsfri. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Med obetydlig kostnad menas enligt förarbetet till skollagen främst kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande. Enligt förarbetet måste utgångspunkten vara att finansieringen av skolresor ska ske genom kommunala medel eller att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad. Det är inte förbjudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever, oavsett om en elevs vårdnadshavare väljer att bidra eller inte. Enligt förarbetet är det med hänsyn härtill inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för de elever vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter (prop. 2009/10:165 s. 374-375).

I intervjun med skolledningen framkommer att skolan årligen anordnar en friluftsdag med olika alternativa aktiviteter. En av aktiviteterna omfattar en skidresa till Romme. Kostnaden för skidresan uppgår till cirka 400 kronor för bussresa, liftkort, lunch och eventuell hyra av utrustning. I intervju med skolledningen framkommer vidare att avgiften inte är frivillig, då eleven endast kan delta om eleven eller elevens vårdnadshavare väljer att betala resan. Skolinspektionen bedömer att den totala kostnaden för skidresan inte kan betraktas som en obetydlig kostnad. I intervjun med eleverna framkommer att vissa klasser åker på kortare klassresor tillsammans med sina lärare som omfattar en natts övernattnings i stugor. Övernattningen genomförs över ett veckoslut. Trots att övernattningen ägt rum under veckoslutet, att deltagandet är frivilligt och att ingen direkt koppling till undervisningen finns bedömer Skolinspektionen att övriga omständigheter gör att resan har en stark koppling till utbildningen i skolan. Bland annat är det skolan som administrerar resan och lärare följer med

på resan. Enligt eleverna uppgår kostnaden för eleverna för dessa övernattningsresor till 400 kronor. Kostnaden bekräftas av skolledningen. I skriftlig kommunikation med skolledningen framkommer att kostnaden för övernattningsresan inte varit frivillig. Enligt Skolinspektionen är inte heller denna kostnad att betrakta som obetydlig. Enligt skolledningen har övernattningsresorna varit frivilliga. Mot bakgrund av att resorna bedöms utgöra en del av utbildningen, behöver det tydligt framgå av informationen som utgår till vårdnadshavare att kostnaderna för dem är frivilliga. Att resorna varit frivilliga föranleder inte någon annan bedömning.

Tillsynen visar att utbildningen inte är avgiftsfri. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 10-11 §§ skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper.

I tillsynen framkommer att det i skolan finns ett rum med böcker som utgör skolbibliotek. Skolinspektionen efter observation av rummet konstaterar att facklitteratur och tidskrifter saknas i biblioteket. Enligt skolledningen är skolbiblioteket öppet från klockan 14.00 och skolan har inte någon riktig bibliotekarie. I intervju med eleverna framkommer att endast vissa lärare använder biblioteket i sin undervisning. Enligt skolledningen och lärarna finns inte något organiserat samarbete med kommunens bibliotek.

Sammantaget visar tillsynen att eleverna inte har tillgång till ett skolbibliotek i enlighet med författningarnas krav. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 36 § skollagen

Handlägningsrutiner**Bedömning**

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Handlägningsrutiner.

- Se till att bestämmelserna om registerkontroll iakttas även för vikarier från bemanningsföretag.

Motivering

Av skollagen framgår att den som erbjuds en anställning inom bland annat förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas.

Registerutdrag ska även lämnas av den som erbjuds arbete under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande. Enligt skollagen ska registerutdraget i dessa fall lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot en person. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2007/08:28 s. 11,15) omfattar kravet personer som ersätter anställda, t.ex. när en person kortvarigt hyrs in från ett bemanningsföretag vid tillfällig frånvaro bland personalen.

I intervjun med skolledningen framkommer att all personal som erbjuds tillsvidareanställning lämnar ett utdrag ur belastningsregistret till skolan innan de anställs. Skolan brister dock i att ta in utdrag ur belastningsregister när vikarier anlitas via bemanningsföretag då skolledningen uppfattat att det är tillräckligt att bemanningsföretaget kontrollerar personalen.

Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs därför att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 26 § skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Haninge kommun en anmärkning.

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- De skriftliga bedömningarna innehåller inte en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.

Motivering

Enligt skollagen ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges i de fall ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne. Av bedömningen får också de stödåtgärder som har vidtagits framgå. En skriftlig bedömning ska undertecknas av läraren.

Enligt Skolinspektionen är syftet med en skriftlig bedömning att synliggöra vilka kunskaper eleven tillägnat sig i de fall eleven inte når upp till kunskapskraven för betyget E i ämnet. Elever har i allmänhet under sina år i grundskolan alltid tillägnat sig vissa kunskaper i förhållande till kunskapskraven i ämnen. Bedömningen bör därför i varje ämne innehålla dels en redogörelse för vilka delar av kunskapskraven eleven uppnått, dels en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskraven som eleven inte nått. Det är särskilt viktigt att en skriftlig bedömning tydligt och konkret synliggör vilka kunskaper eleven tillägnat sig, eftersom det är ett dokument som inte bara riktar sig till elev och vårdnadshavare, utan till exempel kan användas vid övergång till gymnasieskola eller för att visa en arbetsgivare vilka kunskaper eleven har.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal skriftliga bedömningar från Söderbymalmsskolan från läsåret 2012/2013. I en skriftlig bedömning anges under rubriken kunskapsutveckling "underlaget för betygssättning är för litet". I en annan bedömning anges att eleven i mycket liten utsträckning har visat sina kunskaper muntligt och skriftligt och att de i nuläget inte är tillräckliga för kravnivån E. I vissa skriftliga bedömningar som Skolinspektionen tagit del av framkommer vilka av kursplanens kunskapskrav som eleven inte har uppnått. Samtliga skriftliga bedömningar saknar dock en beskrivning av de kunskapskrav som eleverna bedöms ha uppnått.

Tillsynen visar att de skriftliga bedömningarna inte motsvarar författningarnas krav. Mot bakgrund av att arbetet med bedömning och betygssättning bedöms

fungera väl och motsvara författningskraven i övrigt bedöms bristen som mindre allvarlig. Haninge kommun tilldelas därför en anmärkning.

Föfattning

10 kap. 22 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Parisa Maleki.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Parisa Maleki
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsformer Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.